

НАСТУПНІСТЬ В ОРХЕСТИЧНОМУ ВИХОВАННІ: ЯСЛА – ДИТЯЧИЙ САДОК – ПОЧАТКОВА ШКОЛА

У законі України „Про освіту” чітко визначена мета освіти – всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Як і будь-який напрям у вихованні, музичне виховання має бути безперервним, починаючи від народження дитини.

І саме український фольклор є основою основ виховання дітей, універсальною педагогічною системою, в котрій тисячоліття народного досвіду вибрали найприродніші та найнеобхідніші форми розвитку мови, музикальних здібностей, логічного та образного мислення, трудових навичок, етичних та моральних ідеалів. І не просто вибрали як суму певних методичних прийомів, а надали їм художньої форми.

У фольклорі перші місяці і перші роки дитини визначають можливо чи не більше, ніж все наступне її життя. А тому так багато залежить саме від того, якою буде перша „звукова інформація”. З перших хвилин свого земного буття дитина потрапляла не в хаос звуків, а у владу слова й музики, упорядковане музично-поетичне середовище: колискові, забавлянки та утішки вводили її в світ, настроювали на певний гармонійний музично-поетичний лад. В дитячому фольклорі збереглося дитинство самого людства. Це одна з найстародавніших, первинних форм культури.

Дитячий фольклор має не лише магічне, а й практичне значення. Адже „Тосі, тосі, лапці”, „Сорока-ворона”, „Бобошок, горошок” – це найкращий спосіб координації руху, розвитку мови, усунення її природних

недоліків (народна логопедія), дитяча гімнастика, де все засновано знов-таки на ритмі, на поетичному слові.

Пісні-казки, дитячі ігри, небилиці – це вже наступний ступінь багатоступеневого народного художнього виховання, перші уроки народного театру, що віками існував і існує в дитячому пісенно-ігровому та казковому фольклорі у формі діалогу. Майже всі дитячі казки – це маленькі одноактні п'єси театру звірів.

В закличках, прозивалках, морилках, звуконаслідуваннях велике значення має саме звучання слова – звукоряд. У цьому відношенні дитяча поезія немає собі рівних. За допомогою звукоряду тут передається звучання дзвонів - „Бий в дзвони”, спів зозулі – „”Зозуле рябенька”, кумкання жаб – „Кум-кума”. Тут відчувається нерозривний зв'язок користі та краси, на чому заснована вся система естетичного народного виховання.

Як наслідок – непомітно й ненав'язливо вже до 2-3 років дитина виявляється цілком підготовленою до самостійної словотворчості і творення музики.

Саме орхестичне виховання повністю базується на вивченні дитиною українського народного фольклору, хоча метод орхестики не є самостійним у методиці музичного виховання, а виступає в допоміжній ролі. На сучасному етапі орхестичне виховання слід розглядати як синкретичне вчення з ритміки, що базується на всотуванні емоційних ефектів інтонації слова, сталих інтонаційних формул музики, моделювання ритмоформул у співі, танці та драматизації, де суб'єкт-учень є самою дією, а суб'єкт-вчитель – співучасник пошуку.

Орхестичне виховання як інтеграційне і поступове, спрямоване на віковий розвиток особистості в контексті взаємодії освітніх закладів: ясла – дитячий садок – початкова школа. „Соціальна ситуація „Ми” містить у собі протиріччя: дитина максимально має потребу в дорослому, без нього життя неможливе, але водночас у дитини немає жодної можливості впливу

на дорослого. Це протиріччя – генетичне завдання, що має розв’язуватись на протязі зростання дитини в особливій, специфічній для цього віку діяльності-спілкуванні дитини з дорослим” [3]. Сугестивна звуково-діюча атмосфера фольклору дає дитині ампліфікаційно розвинути свої музичні здібності від знакового орхестичного (нижнього) рівня до інтелектуально-адекватного оцінювання цілісних художніх образів.

І в яслах, і в дитячому садку, і в початковій школі орхестичне виховання передбачає сталі завдання, що спонукають до вивчення, засвоєння та всотування емоційних ефектів інтонаційності слів, сталих інтонаційних моделей музики, ритмоформул, тобто розвиток у дітей ладо інтонаційного мислення на базі дитячого українського фольклору. Від сходинки до сходинки (ясла – дитячий садок – початкова школа) виховання має іти по складній спіралі – на кожному новому виткові ніби повертатися назад, шукаючи нових початків, аби затим знову піднятися ще на вищій щабель.

Завдання орхестичного виховання:

1. Ладоінтонаційна робота (вивчення інтонаційних моделей на основі релятивної системи – ясла, дитячий садок та абсолютної сольмізації – початкова школа);

2. Метроритмічна робота (вивчення ритмоформул з використанням різних тривалостей та пауз в простих та складних метрах);

3. Логопедична робота (вивчення розспівом, побудованих на інтонаційних моделях, вправ для розвитку рухливості артикуляційного апарату);

4. Інтонаційне читання (розробка партитури рухів рук тулуба та голови у відповідності руху інтонацій);

5. Рухова робота (вивчення елементарних танцювальних рухів українського народного танцю; гімнастично-ігрові рухи; рухи на опанування простору приміщення);

6. „Слухання мови речей” (вивчення різноманітних шумових звуків та виготовлення самими дітьми найпростіших шумових інструментів з природного матеріалу);

7. Здійснення інтеграційного зв'язку занять з музики та художньої праці;

8. Творче завдання – „уява” (власна творчість дітей на основі вивчених рухів, слухання музики з використанням дитячих виробів художньої праці, „мови речей”, - що розглядається як декоративне оформлення завдання);

9. Слухання музики (музикотерапія).

Орхестичне виховання, таким чином, є естетичною діяльністю суб'єкта, що реалізується як особливе ставлення до світу через подолання байдужості та витратних тенденцій до істини життя. Засвоївши завдання всіх трьох сходінок в орхестичному вихованні, діти мають бути готові до засвоєння більш високих вимог та завдань музичного виховання в наступних класах середньої школи і в побуті.

Література:

1. **Бабич Н. Д.** Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990. – с. 200-202.
2. **Довженко Г.В.** Український дитячий фольклор (віршовані жанри). – К.: Наукова думка, 1981. – 170 с.
3. Истоки. Базисная программа развития ребенка-дошкольника. Концепция. – М.: Центр инноваций в педагогике, 1995. с.7.
4. **Тарасова К.В.** Становление музыкального восприятия в дошкольном детстве и структура его опосредствования. // В кн.: Возрастные особенности развития познавательных способностей в дошкольном детстве. – М., 1986. – с. 115-125.
5. **Шахназарова Н.** Интонационный словарь и проблема народности. М.: Музыка, 1966. – 75 с.